

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

สภาพเศรษฐกิจไทยเข้าสู่วิกฤตในช่วงกลางปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจต่างๆมากมาย เช่น ปัญหาทุนสำรองระหว่างประเทศต่ำ ความเชื่อมั่นค่าเงินบาท การขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความมั่นคงของสถาบันการเงินซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่บั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน และเป็นที่ยกย่องพิจารณาอย่างมาว่า การแก้ปัญหาสถาบันการเงินที่ผ่านมานั้นเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง โดยรัฐบาลได้ใช้อำนาจเข้าไปแทรกแซงการดำเนินงานของสถาบันการเงิน การขายสถาบันการเงิน และช่วยเหลือสถาบันการเงินทางการเงิน ซึ่งการเข้าไปช่วยเหลือสถาบันการเงินในที่สุดต้องเป็นภาระของประชาชนทั้งประเทศ

ในการแก้ปัญหาสถาบันการเงิน ประการสำคัญคือ การกำกับดูแลสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่กำหนดให้สถาบันการเงินต้องมีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 กล่าวคือ หากสถาบันการเงินใดปล่อยสินเชื่อ 100 บาท อย่างน้อยสถาบันการเงินนั้นจะต้องมีทุนอยู่ไม่น้อยกว่า 8.50 บาท เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นได้จากการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน

การตรวจสอบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในยุคก่อน เป็นการตรวจสอบคุณภาพของสินทรัพย์ ผลการดำเนินงานและการจัดการ โดยเน้นการตรวจสอบทางการเงิน ประเมินคุณภาพสินทรัพย์เป็นหลัก จึงเป็นเพียงการรับรู้ความเสียหายจากเหตุการณ์ในอดีตมากกว่า การป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแนวการตรวจสอบมาเน้นด้านการตรวจสอบความเสี่ยง เนื่องจากการตรวจสอบแนวนี้มีระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ช่วยให้ทราบถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ก่อน แทนที่จะเป็นการประเมินความเสียหายในภายหลัง ซึ่งเป็นแนวทางนโยบายการตรวจสอบเชิงรุกของธนาคารแห่งประเทศไทย

ดังนั้นก่อนการตรวจสอบความเสี่ยง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการประเมินความเสี่ยงของสถาบันการเงินก่อน เพื่อศึกษาว่าสถาบันการเงินมีความเสี่ยงด้านใดบ้างก่อนลงมือตรวจสอบ

จริง เช่น ความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อ หมายถึงความเสี่ยงที่ลูกค้าของธนาคารไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ความเสี่ยงทางด้านตลาด หมายถึงความเสี่ยงที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงทางการปฏิบัติงานและด้านอื่นๆ ซึ่งการศึกษาความเสี่ยงจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นอย่างยิ่ง ช่วยให้สถาบันการเงินสามารถประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันส่งผลต่อระบบสถาบันการเงิน และระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศโดยรวม

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงเป้าหมายในการตรวจสอบความเสี่ยง กระบวนการตรวจสอบ และแนวความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินในเขตภาคเหนือ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้การตรวจสอบแนวใหม่เบื้องต้นแก่สาธารณชน และอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้ตรวจสอบทั่วไปที่ต้องการทราบถึงวิธีการตรวจสอบโดยทั่วไปของธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำกับสถาบันการเงิน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการตรวจสอบความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ และ ความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานของฝ่ายตรวจสอบธนาคารแห่งประเทศไทยในการตรวจสอบสถาบันการเงินในเขตภาคเหนือ

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาความเสี่ยงที่เกิดจากการให้สินเชื่อ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานของสถาบันการเงินในเขตภาคเหนือ และศึกษาความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบสถาบันการเงิน โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือทุกคน จำนวนทั้งสิ้น 22 คน

วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

ดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูลดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

เก็บข้อมูลจากผู้ตรวจสอบสถาบันการเงิน โดยสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และสรุปผล โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

ศึกษาจากข้อมูลการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบความเสี่ยงของ ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลอดจนหนังสือเอกสาร บทความทางวิชาการในประเทศทางด้านการตรวจสอบความเสี่ยงเกี่ยวกับ

ระบบการควบคุมภายใน ระบบการจัดการข้อมูลของสถาบันการเงิน ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน วิธีการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

นิยามศัพท์

ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risks) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่คู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามสัญญา เช่น ให้อู่ยืมหรือลงทุนไปแล้วไม่ได้รับชำระเงินต้นและหรือดอกเบี้ย เป็นต้น

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risks) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดพลาดทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ การทำงานผิดพลาดของระบบคอมพิวเตอร์ ความล้มเหลวของการสื่อสาร กระบวนการและหรือระเบียบวิธีในการปฏิบัติงานไม่เหมาะสม การฝ่าฝืนระบบการควบคุมภายใน จุดอ่อนของระบบควบคุมภายใน ตลอดจนเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยธรรมชาติ การก่อวินาศกรรม การวางระเบิด เป็นต้น

การจัดการความเสี่ยง (Risks Management) หมายถึง การแยกแยะเหตุการณ์ที่จะเป็นผลกระทบต่อภาวะทางการเงินและลงมือดำเนินการเพื่อป้องกันและหรือทำให้ความเสียหายที่จะเกิดความเสียหายนั้นเหลือน้อยที่สุด

ระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) หมายถึง ระบบการส่งสัญญาณอย่างรวดเร็วในเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงสถาบันการเงินที่กำลังเกิดปัญหาความไม่มั่นคงปลอดภัย ในฐานะการดำเนินงาน เพื่อผู้ตรวจสอบจะได้ตรวจสอบ และค้นหาสาเหตุของปัญหา เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาได้แต่ต้น ก่อนที่ปัญหาจะลุกลามใหญ่โต และส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยง แนวทางในการจัดการความเสี่ยงของสถาบันการเงินและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบสถาบันการเงิน